

"...

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ:

İtiraz yoluna başvuran Danıştay 5. Dairesince öne sürülen Anayasa'ya aykırılık gerekçesinin özeti şöyledir:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının değişik 144. maddesinin birinci fıkrasında "Yüksek Hâkimler Kurulu, Adliye Mahkemeleri Hâkimlerinin özlük işleri hakkında kesin karar verir. Bu kararlar aleyhine başka mercilere başvurulamaz. Ancak, disiplin ve meslekten çıkarma cezaları ile ilgili kararların bir defa daha incelenmesini, Adalet Bakanı veya hakkında karar verilen hâkim isteyebilir." hükmü yer almıştır.

Bu hükmün gerekçesinde de, "Mahkemelerin bağımsızlığının ve hâkimlik teminatının güçlendirilmesi ve dış etkenlerden tamamen korunması için, Yüksek Hâkimler Kurulunun, hâkimlerin özlük işleri ve disiplin işlemleri hakkında kesin karar verebilmesi zorunlu görülmüştür. Esasen yüksek dereceli hâkimlerden meydana gelen bu kurulun kararlarına karşı başkaca teminat yolu düşünülmesine de ihtiyaç görülmemiştir. Bu sebeple, kurul kararları aleyhine başka mercilere başvurulamayacağı, ancak disiplin ve meslekten çıkarma cezaları ile ilgili kararların bir defa daha incelenmesinin Adalet Bakanı ve hakkında karar verilen hâkim tarafından işlenebilmesi hükme bağlanmıştır. Böylece hâkim, ilk atanmasından emekliliğine kadar geçecek süre içinde Yüksek Hâkimler Kurulu dışında bir makam ve mercie muhatap olmaksızın tam bir güven içerisinde görevini yapma imkânına kavuşmuş olacaktır. Disiplin ve meslekten çıkarma cezalarının bir defa daha incelenmesine ait istemin şekli ve süresi kanunla düzenlenecektir." denilerek Adliye Mahkemeleri hâkimlerinin özlük işleri ile ilgili, idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolu kapatılmıştır.

Anayasa Mahkemesi 15/4/1975 günlü. Esas: 1973/19, Karar: 1975/87 sayılı kararında Anayasa'da gösterilen başlıca şekil şartlarının Anayasa'nın 9., 85., 91., 92. ve 155. maddelerin de yer aldığı belirtilmiştir. Anayasa'nın 9. maddesinde "Devlet şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki Anayasa hükmü değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez." denilmektedir. Buna göre, 9. madde içeriği bakımından biçime ilişkin bulunan iki yönlü bir kuraldan meydana gelmektedir.

"Değişmezlik" ilkesi sadece Cumhuriyet sözcüğünü amaç almayıp Cumhuriyeti oluşturan diğer ilke ve kuralları da kapsamaktadır. Bu itibarla değişmezlik ilkesi, Anayasa'nın 1. ve 2. maddeleri ile ikinci maddesinin göndermede bulunduğu Anayasa'nın başlangıç bölümünde yer alan temel ilke ve kurallarla niteliği belirtilmiş "Cumhuriyet" sözcüğü ile adlandırılan Devlet sistemidir. Bu nedenle Anayasa'nın öteki maddelerinde yapılan değişikliklerde doğrudan doğruya veya dolaylı yollardan bu ilkeleri değiştirmeyi amaç güden herhangi bir yasa önerilemez ve kabul edilemez.

Anayasa'nın 1. maddesinde Cumhuriyet olduğu belirtilen Türkiye Devleti, 2. maddesinde açıklandığı üzere, insan haklarına ve ayrıca Anayasa'nın Başlangıç bölümünde belirtilen temel ilkelere dayanan millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir. O halde, yalnız Cumhuriyet sözcüğünün değil, Türkiye Devletinin dayandığı bu ilkelerin ve onun insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olarak tanımı yapılan niteliklerini değiştirmeyi öngören bir Anayasa değişikliğinin teklif edilmesi, Anayasa'nın sözü geçen kuralı karşısında olanaksızdır. Çünkü

Esas Sayısı:1976/43
Karar Sayısı:1977/4

bunlarda yapılacak bir değişiklik yukarıda tanımlanan nitelikte bir Cumhuriyet olan Türkiye Devletinin temel kuruluşunda ve işleyişinde değişiklik olması sonucunu doğurur.

Anayasa değişikliğini teklif etmeyi düzenleyen Anayasa hükümleri de birer biçim kuralları olduklarına göre bunu yasaklayan kuralın da biçim kuralı olduğunda kuşku yoktur.

20/9/1971 günlü, 1488 sayılı Kanunun 1. maddesi ile Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının 144. maddesinin 1 .fıkrası "Yüksek Hâkimler Kurulu, Adliye Mahkemeleri Hâkimlerinin özlük işleri hakkında kesin karar verir. Bu kararlar aleyhine başka mercilere başvurulamaz. ..." şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan bu değişiklikle kişinin temel haklarından olan ve kişiye güvence sağlayan idarî yargı yerlerine başvurma hakkı yok edilmiştir.

Anayasa'nın 31. maddesinde; "Herkes, meşru bütün vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri Önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir." kuralı konulmuş, insan hakları evrensel beyannamesinin 8. ve 10. maddelerinde bu ilkeye daha geniş bir biçimde yer verilmiş 10/3/1954 günlü, 6366 sayılı Yasayla onaylanmış olan "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi" nin 6. maddesinde de bu ilkeler benimsenmiştir. Söz konusu fıkra hükmü, Anayasa'nın Cumhuriyetin insan Hak ve Hürriyetlerine dayalı olduğunu belirleyen başlangıç bölümü ile 2. maddesinde gösterilen İnsan Haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayalı bir hukuk devleti olma niteliğine aykırı bulunduğundan, Anayasa'nın 9. maddesindeki "değişmezlik" ilkesine ve dolayısıyla "teklif" yasağına aykırı düşmektedir. Bu bakımdan Anayasa'nın 9. maddesi kuralına biçim yönünden aykırı düşen bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına oybirliği ile karar verilmiştir."